

สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดหมายสำคัญเพื่อศึกษาการจัดทำและการให้บริการงานบรรณวิทยารวสารของห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ห้องสมุดต่าง ๆ เผชิญอยู่ เพื่อศึกษาวิธีแก้ไขปัญหานั้น และอาจได้แนวทางที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างห้องสมุดต่าง ๆ ด้วย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่หอสมุดกลาง หอสมุดคณะ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หอสมุดวิทยาลัยครู หอสมุดกระทรวง กรม หอสมุดประชาชน และหอสมุดธนาคาร จำนวน 59 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามทั้งแบบที่เฉพาะเจาะจงให้ตอบและที่เปิดโอกาสให้เลือกตอบโดยเสรี แบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ตอน ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์อย่างเพียงพอ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยทางไปรษณีย์และนำส่งด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากห้องสมุดต่าง 55 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93 ของแบบสอบถามที่ส่งไป 59 ฉบับ

สรุปผลการวิจัย

ค่านักจัดทำบรรณวิทยารวสาร

1. ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 67.30 มีบรรณารักษ์จัดทำบรรณวิทยารวสารเพียงคนเดียว และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 1.81 มีบรรณารักษ์จัดทำบรรณวิทยารวสารจำนวนมาก 4 หรือ 5 คน

2. บรรณารักษ์ผู้จัดทำบรรณนิวารสารจำนวนมากที่ ร้อยละ 50.65 จบปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ หรือมีพื้นความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ งานบรรณารักษ์ที่มีจำนวนรองลงมาคือ ร้อยละ 25.47 ได้รับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์ผู้จัดทำบรรณนิวารสารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ที่ไม่มีพื้นความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 5.18

3. ห้องสมุดร้อยละ 45.45 มีเสมียนพนักงานผู้ช่วยปฏิบัติงานเพียง 1 คน ห้องสมุดร้อยละ 29.11 ไม่มีผู้ช่วยปฏิบัติงาน

4. บรรณารักษ์ส่วนมากเรียนรู้วิธีทำบรรณนิวารสารด้วยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการเรียนรู้โดยการศึกษาคู่มือปฏิบัติงาน โดยการศึกษากิจการจากห้องสมุดอื่น ๆ แล้วนำมาดัดแปลงและผู้ที่เคยทำมาก่อน เป็นผู้แนะนำและฝึกสอนให้อยู่ในระดับปานกลาง

5. ห้องสมุดเพียงร้อยละ 14.64 มีบรรณารักษ์รับผิดชอบทำบรรณนิวารสารเป็นงานหลัก นอกนั้นร้อยละ 85.36 บรรณารักษ์ต้องทำงานอย่างอื่นอีกด้วย ตั้งแต่ 1 อย่างขึ้นไป ที่สำคัญได้แก่งานควบคุมและให้บริการงานวารสาร งานสอน งานบริการตอบคำถาม งานจัดหนังสือ และทำบัตรรายการ ตลอดจนงานควบคุมห้องสมุดทั้งหมด

6. ห้องสมุดร้อยละ 51.85 ไม่มีนโยบายที่จะฝึกอบรมบรรณารักษ์ ผู้จัดทำบรรณนิวารสารให้มีความเข้าใจหรือมีทักษะในการทำบรรณนิวารสารให้มากขึ้น ส่วนห้องสมุดร้อยละ 48.15 มีนโยบายที่จะฝึกอบรมผู้จัดทำบรรณนิวารสาร

ก้านการจัดทำบรรณนิวารสาร

1. ห้องสมุดที่ทำบรรณนิวารสารส่วนใหญ่ร้อยละ 45.58 เป็นห้องสมุดที่จัดทำบรรณนิวารสารทางสังคมศาสตร์ รองลงมาคือห้องสมุดที่จัดทำบรรณนิวารสารทางวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดที่ทำทุกหมวดวิชา มีอย่างละร้อยละ 25

2. ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 80 จัดทำแต่บรรณนิวารสารภาษาไทย นอกนั้นจัดทำทั้งบรรณนิวารสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีห้องสมุดเพียงแห่งเดียวที่จัด

ทำครรชนีวารสารภาษาอังกฤษ ทางคำนำรายชื่วารสารภาษาไทยที่ห้องสมุดต่าง ๆ ใด
ส่งมาจำนวนมากที่สุด 3 ใน 4 ส่วน มีห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป จนถึงจำนวนสูงสุด
25 แห่ง ทำครรชนีวารสารซ้ำรายชื่อกัน ส่วนวารสารภาษาอังกฤษมีการทำครรชนีวารสาร
ซ้ำรายชื่อกันน้อยมาก

3. จากการสำรวจห้องสมุดร้อยละ 60 ไม่มีการแยกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ในห้อง
สมุด งานทำครรชนีวารสารจึงเป็นงานประเภทหนึ่งของห้องสมุด ส่วนห้องสมุดที่มีการแยก
ฝ่ายอย่างเป็นสัดส่วน ให้ฝ่ายวารสารเป็นผู้รับผิดชอบงานครรชนีวารสารมากที่สุด ร้อยละ
27.27

4. ห้องสมุดส่วนน้อยร้อยละ 40 เท่านั้นที่สามารถทำครรชนีคนเรื่องในวารสาร
ได้ถึงฉบับล่าสุด ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 60 ทำครรชนีวารสารไม่ทันถึงปัจจุบัน

5. ห้องสมุดส่วนมากร้อยละ 38.18 นำวารสารมาจัดครรชนีก่อนแล้ว จึงนำ
ออกให้บริการ ส่วนห้องสมุดจำนวนรองลงมาร้อยละ 32.75 นำวารสารขึ้นชั้นออกให้
บริการชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงนำมาทำครรชนี

6. ห้องจำนวนมากที่สุดร้อยละ 60.31 ใช้ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย
ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขปรับปรุง" (พ.ศ. 2513) เป็นคู่มือหลัก
ในการให้หัวเรื่องบทความในวารสารห้องสมุดอีกร้อยละ 14.70 ใช้ "Sear's List
of Subject Headings" เป็นคู่มือหลักอีกเล่มหนึ่ง ส่วนคู่มือการให้หัวเรื่องเล่มหลัก
อื่น ๆ ได้แก่ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย" ของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
"Library of Congress Subject Headings" เป็นต้น และจากการสำรวจห้อง
สมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 54.54 ไม่มีการสำรวจแก้ไขคู่มือการให้หัวเรื่อง

7. ห้องสมุดส่วนใหญ่ร้อยละ 41.17 จัดทำทั้งบัตรหัวเรื่อง บัตรผู้เขียนบทความ
และบัตรชื่อบทความ โดยเรียงตามลำดับอักษรแยกตามประเภทของบัตร ห้องสมุดร้อยละ
31.38 ทำเฉพาะบัตรหัวเรื่องอย่างเดียวโดยจัดเรียงตามลำดับอักษร

8. เมื่อทำครรชนีวารสารเสร็จแล้ว ห้องสมุดส่วนใหญ่ร้อยละ 64.70 จะพิมพ์
ใส่บัตร มีห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 86.28 จัดเรียงบัตรครรชนีวารสาร ใส่ตู้หนึ่ง

โดยเฉพาะ

9. ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 85.45 ไม่มีความร่วมมือกับห้องสมุดแห่งอื่น ด้านการจัดทำบรรณนิวารสาร มีห้องสมุดเพียงร้อยละ 14.55 ที่ร่วมมือกันจัดทำบรรณนิวารสาร ลักษณะของความร่วมมือมีในระดับหอสมุดกลางกับห้องสมุดคณะ ระหว่างห้องสมุดวิทยาลัยครูกับห้องสมุดแห่งอื่น ๆ ระหว่างห้องสมุดธนาคารบางแห่งกับห้องสมุด เอ.ยู.เอ. เป็นต้น

10. ห้องสมุดร้อยละ 54.55 ตอบว่ามีการฝึกงานทำบรรณนิวารสารแก่นิสิต นักศึกษาหรือบรรณารักษ์จากห้องสมุดแห่งอื่น ๆ ส่วนห้องสมุดร้อยละ 45.45 ตอบว่าไม่มีการฝึกงานทำบรรณนิวารสาร

11. ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดร้อยละ 72.72 ตอบว่าไม่มีการพิมพ์เผยแพร่บรรณนิวารสาร มีห้องสมุดเพียงร้อยละ 27.28 ที่พิมพ์เผยแพร่บรรณนิวารสาร ซึ่งส่วนใหญ่มีกำหนดออกไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้

ด้านการให้บริการ

1. ห้องสมุดที่ตั้งตู้บัตรบรรณนิวารสารใกล้กับตู้บัตรรายการหนังสือมีมากที่สุดร้อยละ 24.48 รองลงมาร้อยละ 20.42 ตั้งตู้ใกล้กับฝ่ายจัดทำบรรณนิวารสาร

2. ในการแนะนำการใช้บรรณนิวารสารแก่ผู้อ่าน สำหรับสถาบันการศึกษา หอสมุดกลางมีวิธีแนะนำการใช้บรรณนิวารสารแก่ผู้อ่านมากกว่าห้องสมุดคณะและห้องสมุดวิทยาลัยครู ส่วนหน่วยงานที่ไม่ใช่สถาบันการศึกษานั้น ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดธนาคาร มีวิธีการแนะนำการใช้บรรณนิวารสารแก่ผู้อ่านมากกว่าห้องสมุดกระทรวง กรม

3. ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดจัดให้งานบริการบรรณนิวารสารอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายวารสาร รองลงมาคือฝ่ายบริการตอบคำถามสำหรับห้องสมุดที่ไม่มีการแบ่งเป็นฝ่าย เพราะเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก บรรณารักษ์ซึ่งส่วนมากมีเพียงคนเดียว จะเป็นผู้ให้บริการเอง

ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดทำกรรณีวารสารในห้องสมุดต่าง ๆ ของไทย

ปัญหาที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบพบประมาณใดก็คงต่อไปนี้

ก. บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานกรรณีวารสารส่วนใหญ่มีเพียงคนเดียว และต้องรับผิดชอบงานอื่นด้วย ทำให้มีเวลาสำหรับทำกรรณีวารสารน้อยลง อีกทั้งยังมีความรู้ในวิชาเฉพาะไม่มากพอ ทำให้การอ่านเรื่องเพื่อทำกรรณีวารสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความในวารสารเฉพาะวิชาการระดับสูงต้องใช้เวลาามาก นอกจากนี้การที่เจ้าหน้าที่ ใต้แก่เสมียน พนักงาน ที่จะช่วยงานค่านี้นี้มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ ทำให้งานบริการกรรณีวารสารเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่ทันต่อความต้องการของผู้ใช้

ข. คู่มือการให้หัวเรื่องมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่ไม่ทันสมัยและไม่ไคมาตรฐาน

ค. วารสารที่ได้รับหลายรายชื่อที่จะทำกรรณีได้รับไม่ครบตามจำนวนฉบับอยู่เสมอ ทำให้การทำกรรณีวารสารของห้องสมุดไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ง. งบประมาณสำหรับปรับปรุงงานจัดทำและการให้บริการงานกรรณีวารสารมีไม่เพียงพอ

จ. ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าคู่มือประเภทนี้ในห้องสมุด หรือหากทราบก็ใช้ไม่เป็น

ความคิดเห็นและขอเสนอแนะ

1. ค่านับรรณารักษ์ผู้จัดทำกรรณีวารสาร ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าบรรณารักษ์ผู้จัดทำกรรณีวารสารควรมีความรู้ในสาขาวิชาที่ทำอยู่มากพอควร และควรมีพื้นฐานวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยอาจได้รับปริญญาตรี หรือปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ พร้อมทั้งได้รับปริญญา หรือประกาศนียบัตรในสาขาวิชาเฉพาะ หรือได้รับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้ห้องสมุดแต่ละแห่งควรมีบรรณารักษ์รับผิดชอบงานทำกรรณีวารสารอย่างน้อย 1 คน และไม่ควรทำงานหลายอย่าง จำนวนบรรณารักษ์ผู้จัดทำกรรณีวารสารควรเพิ่มขึ้นตามปริมาณงานที่ได้รับ อีกทั้งควรเป็นผู้ให้บริการกรรณีวารสารด้วย

2. หัวข้อเรื่อง ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดร้อยละ 62.97 คิดว่าหัวข้อเรื่องใน ครรชนีวารสาร ควรมีส่วนสัมพันธ์หรือเหมือนกับหัวข้อเรื่องในบัตรรายการหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ เพื่อความสะดวกในการรวบรวมทางบรรณานุกรม ผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด ร้อยละ 12.96 คิดว่าหัวข้อเรื่องในครรชนีวารสารควรมีส่วนสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องในบัตรรายการ หนังสือ ขณะเดียวกันก็อาจมีบางส่วนที่ไม่ต้องมีส่วนสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องในบัตรรายการ หนังสือ เพราะเนื้อหาในวารสารมีรายละเอียดและทันสมัยมากกว่า

3. บัตรครรชนีวารสารและการให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างมากว่าควรมีการวางหลักเกณฑ์การทำบัตรครรชนีวารสารให้เป็นแบบเดียวกัน และควร ทำบัตรครรชนีครบชุดคือ บัตรหัวข้อเรื่อง บัตรผู้เขียนบทความ และบัตรชื่อบทความ อีกทั้ง ควรพยายามแนะนำให้ผู้อ่านใช้ครรชนีวารสารเป็น และหาทางที่จะขยายบริการด้านการ พิมพ์เผยแพร่ด้วย

4. การสอนวิชาการจัดทำครรชนีวารสาร ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด เห็นด้วยว่าโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ หรือสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ควรจัดให้ มีการสอนวิชาการจัดทำครรชนีวารสาร

5. งบประมาณ ควรมีงบประมาณสำหรับการขยายงานครรชนีวารสารให้มาก พอ เช่น การพิมพ์เผยแพร่ การเพิ่มรายชื่อวารสารที่จะทำครรชนีหรือการจ้างบุคลากร มาช่วยในบางครั้ง เป็นต้น

6. ผู้ใช้ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีการใช้ครรชนีวารสารในระดับปานกลาง ส่วนความชำนาญในการใช้ครรชนีวารสารของผู้อ่านมีในระดับปานกลางเช่นกัน

7. ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดต่าง ๆ ควรมีความร่วมมือกันระหว่าง ห้องสมุดที่มีการจัดทำครรชนีวารสาร อย่างน้อยก็อาจร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดประเภท เดียวกัน หรือสาขาวิชาเดียวกันในการแบ่งรายชื่อวารสารกันทำและแลกเปลี่ยนบัตรครรชนี กัน อีกทั้งควรมีห้องสมุดที่รับผิดชอบในการปรับปรุงคู่มือการให้หัวข้อเรื่องที่ทันสมัยได้มาตรฐาน และควรส่งเสริมการจัดทำครรชนีวารสารทั้งในรูปบัตรและการพิมพ์เผยแพร่

อภิปรายผล

ก. ผู้จัดทำวรรณีวารสาร

1. การที่บรรณาธิการผู้จัดทำวรรณีวารสารจำนวน 3 ใน 4 ส่วน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ แสดงว่าผู้จัดทำวรรณีวารสารส่วนใหญ่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก บรรณาธิการผู้จัดทำวรรณีวารสารควรจบปริญญาตรี หรือปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ พร้อมทั้งได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในสาขาวิชาเฉพาะ หรือควรจบปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์

2. การที่ห้องสมุดเกินครึ่งหนึ่งไม่มีนโยบายที่จะฝึกอบรมบรรณาธิการผู้จัดทำวรรณีวารสาร ให้ความเข้าใจหรือมีทักษะในการทำวรรณีวารสารให้มากขึ้น รวมทั้งบรรณาธิการส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีทำวรรณีวารสารด้วยตนเองโดยศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเทคนิคในการจัดทำแตกต่างกันอยู่แล้ว เหล่านี้อาจเป็นสาเหตุให้ห้องสมุดหลายแห่งจัดทำวรรณีวารสารในลักษณะต่าง ๆ กัน

3. การที่บรรณาธิการผู้จัดทำวรรณีวารสารส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบงานอื่นอีกหลายอย่าง ที่สำคัญได้แก่งานควบคุมและให้บริการงานวารสาร งานสอน งานบริการตอบคำถาม ตลอดจนงานควบคุมห้องสมุดทั้งหมด ทำให้บรรณาธิการมีเวลาทำวรรณีวารสารไม่เพียงพอ อันเป็นเหตุให้การจัดทำและให้บริการด้านวรรณีวารสารเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและไม่ทันต่อความต้องการของผู้ใช้

ข. การจัดทำวรรณีวารสาร

1. การที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ที่จัดทำวรรณีวารสารมักเป็นห้องสมุดทางสังคมศาสตร์มากกว่าห้องสมุดทางวิทยาศาสตร์นั้น อาจเป็นเพราะวารสารทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิชาการของไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก แม้กระนั้นก็นักวิจัยสามารถที่จะรู้พัฒนาการในสาขาวิชาของตนได้เป็นอย่างดี จากวารสารต่างประเทศซึ่งมีความก้าวหน้าทางด้านนี้

มาก อีกทั้งยังมีคู่มือช่วยคนแหล่งขอสนเทศมากมาย โดยอาจอาศัยครรชนีวารสารหรือวารสารสาระสังเขปก็ได้ เหล่านี้ทำให้ลดความจำเป็นที่จะทำครรชนีวารสารภาษาต่างประเทศลงไ้มาก สำหรับห้องสมุดขนาดเล็กที่ไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อคู่มือช่วยคนบทความก็อาจเลือกทำครรชนีวารสารต่างประเทศบางรายชื่อในสาขาวิชาที่ห้องสมุดให้บริการทางด้านวารสารภาษาไทยโดยเฉพาะวารสารทางสังคมศาสตร์มีห้องสมุดต่าง ๆ ทำครรชนีวารสารซ้ำรายชื่อกันเป็นจำนวนมาก (ดูเพิ่มเติมภาคผนวก ง.) การที่ห้องสมุดต่าง ๆ ทำครรชนีวารสารชื่อนั้นมากเพียงไร ย่อมหมายถึงความมีเนื้อหาสาระของวารสารนั้น ๆ แต่ขอพิจารณาอีกคือ ความซ้ำซ้อนในการทำงานและขาดการประสานงานระหว่างห้องสมุดต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความไม่ประหยัดและสูญเปล่าด้านแรงงาน จากภาคผนวก ง. จะเห็นว่าวารสารที่มีห้องสมุดหลายแห่งทำครรชนีโคแก จันทรเกษม ชัยพฤกษ์ วัฒนธรรมไทย วิทยาคารย วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฯลฯ

2. ห้องสมุดที่จัดทำครรชนีวารสารกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่มีการแบ่งเป็นฝ่ายในห้องสมุด เป็นเพราะว่าห้องสมุดส่วนมากเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก งานครรชนีวารสารจึงเป็นงานส่วนย่อยอย่างหนึ่งของห้องสมุด และงานนี้จะขยายขอบเขตการจัดทำมากขึ้นในห้องสมุดขนาดใหญ่ที่มีการแบ่งเป็นฝ่าย โดยงานครรชนีวารสารจะเป็นงานบริการอย่างหนึ่งของฝ่ายวารสาร นับว่าคงควยเหตุผลเพราะฝ่ายวารสารควบคุมงานวารสารอยู่แล้วจะมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนจนกระทั่งถึงปัญหาและวิธีให้บริการวารสารได้เป็นอย่างดีกว่าฝ่ายอื่น

3. การที่ห้องสมุดส่วนมากนำวารสารมาทำครรชนีก่อนแล้วจึงนำวารสารขึ้นชั้นออกให้บริการ อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยใ้การทำครรชนีวารสารของห้องสมุดค่อนข้างสมบูรณ์ที่สุด ก็ควานำวารสารขึ้นชั้นออกให้บริการชั่วคราวแล้วจึงทำครรชนีเพราะวารสารอาจสูญหายไ้ และทำให้ครรชนีของวารสารฉบับนั้นขาดหายไป สำหรับวิธีแรกทีกล่าวถึงบรรณารักษะจะต้องรีบทำครรชนีวารสารภายในเวลาอันรวดเร็ว เพื่อนำวารสารเสนอแก่ผู้อ่านไ้ทันต่อความต้องการ ส่วนวิธีการที่สองจะทำให้ผู้ใช้ไ้ได้อ่านวารสารฉบับใหม่ไ้ทันที่ แต่ทางห้องสมุดจะต้องหาวิธีการควบคุมมิให้วารสารที่ยังมิไ้จัดทำครรชนีกระจัดกระจายหรือสูญหายไป

4. เหตุที่ห้องสมุดส่วนมากใช้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขปรับปรุง "(พ.ศ. 2513) เป็นคู่มือหลักในการให้หัวเรื่องบทความในวารสาร อาจเป็นเพราะหนังสือเล่มนี้รวบรวมโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์และมีประสบการณ์ในห้องสมุด อีกทั้งภายในเล่มมีหัวเรื่องครอบคลุมทุกสาขาวิชาอย่างกว้าง ๆ แต่เน้นหนักในเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทย จึงสามารถสนองความต้องการของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ได้มาก และเป็นคู่มือเล่มเดียวที่พิมพ์จำหน่ายเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

5. การที่ห้องสมุดส่วนใหญ่นิยมที่จะพิมพ์บัตรบรรณานุกรมวารสารครบชุดได้แก่บัตรหัวเรื่อง บัตรชื่อผู้เขียนบทความและบัตรชื่อบทความ วิธีการนี้อาจมีส่วนทำให้วารสารออกให้บริการล่าช้า

6. ห้องสมุดส่วนมากไม่มีการพิมพ์เผยแพร่บรรณานุกรมวารสาร ถึงจะมีห้องสมุดบางแห่งจัดพิมพ์ แต่ส่วนใหญ่จะล่าช้ากว่ากำหนด มีผลทำให้บรรณานุกรมวารสารไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่สนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่

ค. การให้บริการ

1. การที่ตู้บัตรบรรณานุกรมตั้งไกลกับตู้บัตรรายการหนังสือ ชั้นวางวารสาร เย็บเล่มและที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ฝ่ายจัดทำหรือฝ่ายบริการตอบคำถาม อาจมีส่วนทำให้โอกาสที่ผู้อ่านจะใช้บรรณานุกรมเป็นมีน้อยลงหรือใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เพราะไม่สามารถสอบถามบรรณารักษ์ได้ทันทีที่ประสบปัญหาในการใช้และบรรณารักษ์ไม่อาจทราบว่าบรรณานุกรมที่จัดทำมีประสิทธิภาพและเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้อ่านมาก - น้อย เพียงไร

2. หอสมุดกลางมีวิธีแนะนำการใช้บรรณานุกรมวารสารแก่ผู้อ่านมากกว่าห้องสมุดประเภทอื่น เพราะต้องให้บริการผู้อ่านจำนวนมาก ซึ่งคล้ายกับห้องสมุดประชาชนที่มีหลายวิธีที่จะแนะนำการใช้บรรณานุกรมวารสารแก่ผู้อ่านซึ่งมีพื้นความรู้แตกต่างกัน ปรากฏว่าห้องสมุดทั้งสองประเภทต่างก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้มากเช่นกัน เนื่องจากผู้ใช้มีมากเป็นการยากที่จะแนะนำการใช้บรรณานุกรมวารสารแก่ผู้อ่านได้อย่างทั่วถึง

ง. ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดทำกรรชนีวารสาร

1. ปัญหาคนบุคลากร เช่น บรรณาธิการจัดทำกรรชนีวารสารต้องทำหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายอย่างในห้องสมุดและมีจำนวนน้อย รวมทั้งเจ้าหน้าที่เสมียนพนักงานมีไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะผู้บริหารงานระดับสูงไม่เข้าใจงานของห้องสมุดหรือไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควร จึงไม่ได้ให้ความสนับสนุนหรือช่วยแก้ไข้ปัญหา
2. ส่วนปัญหาค้นคู่มือการให้หัวเรื่องไม่ทันสมัยและไม่ได้มาตรฐานที่ห้องสมุดส่วนมากประสบ เป็นเพราะคู่มือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขปรับปรุง" (พ.ศ.2513) ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหัวเรื่องใหม่อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามหลังจากการสำรวจเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้พิมพ์ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 2" (พ.ศ.2520) ซึ่งเพิ่มหัวเรื่องใหม่ ๆ จำนวนมาก มีการปรับปรุงแก้ไขให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาทั่วไป อันอาจบรรเทาปัญหาค้นความทันสมัยและไม่ได้มาตรฐานของคู่มือลงได้มาก
3. ห้องสมุดขนาดใหญ่ เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยครู ห้องสมุดประชาชน โดยเฉพาะหอสมุดกลาง ประสบปัญหาทางด้านบรรณาธิการ ขาดความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาเฉพาะที่ห้องสมุดให้บริการ ทำให้เสียเวลาอย่างมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะห้องสมุดเหล่านี้ส่วนมากให้บริการทุกหมวดวิชาหรือสาขาวิชาเฉพาะ ทำให้บรรณาธิการจัดทำกรรชนีวารสารซึ่งส่วนมากจบปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ ไม่สามารถที่จะเข้าใจเรื่องที่ทำให้ดีเท่าที่ควร
4. การที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้ เป็นต้นว่าผู้ใช้ไม่ทราบว่าใช้คู่มือประเภทนี้ในห้องสมุด ผู้ใช้ใช้กรรชนีวารสารไม่เป็นหรือไม่คอยช่วยตัวเองเหล่านี้ อาจเป็นเพราะห้องสมุดยังประชาสัมพันธ์การใช้กรรชนีวารสารและยังเข้าไม่ถึงตัวผู้ใช้นักเท่าที่ควร
5. ปัญหาที่ห้องสมุดหลายประเภท เช่น หอสมุดกลาง ห้องสมุดวิทยาลัยครู และห้องสมุดประชาชน ซึ่งจัดว่าเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ก็ประสบปัญหาประมาณในการ

ปรับปรุงงานจัดทำและการให้บริการบรรณนิวารสารไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะทางห้องสมุดต้องใช้งบประมาณเพื่อการอื่น เช่น จักร์ซื้อหนังสือสิ่งพิมพ์อื่น หรือวารสารต่างประเทศ ซึ่งงบประมาณที่ใดก็ไม่เพียงพออยู่แล้วทุกปี หากหน่วยงานที่จัดทำบรรณนิวารสารของห้องสมุดที่จัดทำบรรณนิวารสารจำนวนมาก จะปรับปรุงงานด้านนี้ให้ดีขึ้น เช่น การพิมพ์เผยแพร่บรรณนิวารสารในรูปแบบโรเนียวหรือรูปเล่ม หรือการจ้างคนมาช่วยทำบรรณนิวารสารในบางเวลา จึงทำได้ไม่สะดวกเท่าที่ควร

6. ห้องสมุดธนาคาร เป็นห้องสมุดประเภทเดียวที่แทบจะไม่ประสบปัญหาเลย ทั้งนี้ เป็นเพราะมีบุคลากรมากพอ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ในสาขาวิชาที่ทางห้องสมุดให้บริการ หรือมีฉะนั้นโอกาสที่จะศึกษาเพิ่มเติมทำได้ง่ายกว่าเพราะศึกษาเฉพาะเรื่องในวงแคบ ๆ แทนที่จะต้องพยายามศึกษาให้รู้แทบทุกแขนงวิชาแบบบรรณารักษ์ของหอสมุดกลางหรือห้องสมุดประชาชนประสบอยู่ ปัญหาการกำหนดหัวเรื่องจึงไม่ค่อยมี อีกทั้งห้องสมุดประเภทนี้เป็นห้องสมุดเฉพาะให้บริการเฉพาะพนักงานในสังกัด การบริการจึงมุ่งที่จะให้ความสะดวกโดยช่วยเหลือผู้ใช้ให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ก. ผู้จัดทำบรรณนิวารสาร

1. เนื่องจากงานทำบรรณนิวารสารของห้องสมุดส่วนใหญ่ล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ ทางผู้บริหารงานห้องสมุดควรหาทางแก้ไขด้วยการทำรายงานแสดงสถิติปริมาณงาน ผลการปฏิบัติงานที่บรรณารักษ์ผู้ทำบรรณนิวารสารต้องรับผิดชอบ เพื่อขอบุคลากรเพิ่ม และถ้าโอกาสที่จะได้บุคลากรเพิ่มมีน้อย บรรณารักษ์ผู้จัดทำบรรณนิวารสารอาจช่วยตนเองด้วยการคัดการทำบรรณนิวารสารบางรายชื่อที่ซ้ำกับห้องสมุดแห่งอื่น ๆ โดยตรวจสอบรายชื่อวารสารที่มีการทำบรรณนิวารสารในห้องสมุดต่าง ๆ ใดที่ภาคผนวก ง. แล้วขอความร่วมมือจากห้องสมุดแห่งนั้น โดยขอสำเนาบัตรบรรณนิวารสารเฉพาะชื่อที่ต้องการใ้ช่วยประหยัดเวลาในการทำบรรณนิวารสารลงได้มาก

2. สำหรับห้องสมุดขนาดใหญ่ที่บรรณารักษ์ไม่ค่อยมีความรู้วิชาเฉพาะในเรื่องที่ทำครรชนี ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บรรณารักษ์เข้ารับการศึกษารับการอบรมในบางวิชาที่จะให้ความรู้ในสาขาวิชาที่ทางห้องสมุดให้บริการอยู่ หรือในโอกาสต่อไปควรรับบรรณารักษ์ที่มีความรู้เฉพาะสาขาวิชา เพื่อช่วยทำให้งานทำครรชนีวารสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รวมทั้งงบประมาณสำหรับโครงการที่จะขยายการจัดทำและการให้บริการครรชนีวารสาร เช่น จะพิมพ์เผยแพร่ครรชนี หรือขยายรายชื่อวารสารที่จะทำครรชนี เป็นต้น

ข. การจัดทำครรชนีวารสาร

1. ห้องสมุดทางวิทยาศาสตร์ของไทยควรขยายการทำครรชนีวารสารให้กว้างขวางมากกว่าเดิม เพื่อจะได้ครอบคลุมสาขาวิชาต่าง ๆ มากขึ้น

2. ห้องสมุดที่ทำครรชนีวารสารล่าช้า เพราะต้องพิมพ์บัตรหรือต้องทำบัตรครรชนีครบชุด อาจนำบัตรครรชนีที่เขียนด้วยมือออกให้บริการก่อนและเลือกทำบัตรครรชนีประเภทที่ใช่ประโยชน์ได้มาก เช่น บัตรหัวเรื่อง วิธีนี้อาจช่วยให้ผู้ใช้ได้ข้อสนเทศเร็วขึ้นกว่าเดิม

3. ทางคานวารสารหลายรายชื่อที่จะทำครรชนี ใ้ได้รับไม่ครบฉบับอยู่เสมอ บรรณารักษ์ควรติดตามทวงถาม หากยังคงไม่ได้รับ อาจตรวจสอบจากห้องสมุดแห่งอื่น ถ้าหากมีจะได้ขอยืมมาถ่ายสำเนาเก็บไว้

4. การที่บรรณารักษ์จัดทำครรชนีวารสารของไทย ซึ่งส่วนมากศึกษาการทำครรชนีวารสารจากตำราและเอกสารอื่น ๆ ต่างมีความเห็นต้องกันว่าควรมีการสอนวิธีทำครรชนีวารสารในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ อันจะเป็นแนวทางที่จะทำให้การจัดทำครรชนีวารสารอยู่ในรูปแบบเดียวกัน เช่นเดียวกับบัตรรายการหนังสือ ข้อคิดนี้สมควรที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จะได้นำไปพิจารณาจัดสอนเรื่อง "ครรชนีวารสาร" แยกเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก

5. ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดแห่งต่าง ๆ ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ถึงแม้ว่ายังไม่มีห้องสมุดหรือหน่วยงานกลางแห่งใดที่มีความพร้อมที่จะเป็นตัวแทนประสานงานหรือสื่อกลางระหว่างห้องสมุดที่จัดทำบรรณานุกรมวารสารก็ตาม ห้องสมุดแต่ละแห่งอาจเริ่มร่วมมือกันในกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน โดยอาจร่วมมือกันในระดับห้องสมุดสาขาวิชาเดียวกัน ซึ่งอยู่ในภูมิภาคหรือท้องที่ใกล้เคียงกัน การคมนาคมสื่อสารทำได้สะดวกหรือร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในสถาบันเดียวกัน เช่น ห้องสมุดกลางกับห้องสมุดคณะ เป็นต้น ด้วยการกำหนดเวลาที่จะร่วมมือกันจัดทำให้นั่นเอง เพราะห้องสมุดแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน การจัดทำบรรณานุกรมวารสารได้หัน และไม่เห็น ความร่วมมือนี้อาจทำได้ด้วยการแลกเปลี่ยนสำเนาบัตรบรรณานุกรมซึ่งห้องสมุดแต่ละแห่งแบ่งกันทำ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรคำนึงถึงก่อนคือ ควรกำหนดมาตรฐานการลงรายการและแบบฟอร์มบัตรก่อน รวมทั้งใช้คู่มือการให้หัวเรื่องให้อยู่ในแนวเดียวกันหรือเล่มเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการรวบรวมทำบรรณานุกรมพิมพ์เผยแพร่ในภายหลัง

หากความร่วมมือกันในระหว่างห้องสมุดกลุ่มเล็ก ๆ ทำได้ผลดี อาจขยายจำนวนห้องสมุดในโครงการให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การจัดทำและการให้บริการบรรณานุกรมวารสารกว้างขวางและเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ยิ่งขึ้น ด้วยการวางมาตรการที่จะสร้างความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในสาขาวิชาเดียวกัน โดยแบ่งรายชื่อวารสารกันจัดทำ รวมทั้งมีห้องสมุดตัวแทนคอยควบคุมหัวเรื่องในสาขาของตนให้อยู่ในแนวเดียวกันด้วย และประสานงานกับหน่วยงานกลางอยู่เสมอ อีกทั้งควรตั้งกลุ่มทำงานหรือคณะกรรมการวางกฎเกณฑ์การลงรายการในบัตรบรรณานุกรมให้ได้มาตรฐาน ในการเพิ่มเติมหรือแก้ไขหัวเรื่องแต่ละครั้ง ควรมีการพิมพ์แจกจ่ายไปยังห้องสมุดต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงการ วิธีนี้อาจช่วยให้บรรณารักษ์ผู้จัดทำบรรณานุกรมไม่ต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน และอาจทำบรรณานุกรมวารสารได้มารายชื่อขึ้น ทำให้โอกาสที่จะพิมพ์เผยแพร่และแนวทางที่จะทำบรรณานุกรมวารสารแห่งชาติของไทยมีมากขึ้นด้วย

ในต่างประเทศเคยมีโครงการหนึ่ง เรียกว่า "Indexing in Source"

ซึ่งเป็นโครงการที่เสนอแนวให้บรรณาธิการวารสารซึ่งเป็นผู้มีความรู้ดีในเรื่องที่วารสารนั้น
 ครอบคลุมอยู่ และเป็นผู้ที่จะอ่านต้นฉบับทั้งหมดอยู่แล้ว เป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของแต่ละบท
 ความที่หน้าสารบัญชามีในคอลัมน์หนึ่งที่เห็นได้ง่าย หัวเรื่องที่ผู้ใช้จะต้องนำมาจากคู่มือซึ่งเป็นที่
 ขอมรับกันทั่วไปในวงการทำกรรมนี้ การกระทำเช่นนี้จะช่วยลดขั้นตอนในการทำกรรมนี้ให้
 สั้นเข้า และสามารถทำกรรมนี้วารสารออกให้บริการได้อย่างรวดเร็ว¹ แนวความคิดนี้อาจ
 จะนำมาคิดแปลงใช้ในประเทศไทยบ้างในภายหลังก เมื่อห้องสมุดที่จัดทำกรรมนี้วารสารมี
 การรวมตัวมากกว่านี้และสามารถที่จะขอความร่วมมือไปยังบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ
 ให้พยายามกำหนดหัวเรื่องบทความกำกับให้มากที่สุด โดยอาศัยคู่มือการให้หัวเรื่องที่เหมาะ
 สม และถ้าสามารถทำสาระสังเขปบทความได้ก็จะเป็นการดี หรือทางสำนักพิมพ์แต่ละแห่ง
 ควรจัดทำกรรมนี้กันเรื่องในวารสารของตน ก็จะช่วยลดปริมาณงานทำกรรมนี้ของบรรณาธิการ
 ลงได้มาก นอกจากนี้หากสำนักพิมพ์บางแห่งมีเจ้าหน้าที่ที่มีคุณวุฒิสูงพอ และมีกำลังเงินที่จะ
 จัดพิมพ์กรรมนี้วารสารได้ ก็ควรจะริเริ่มจัดทำซึ่งจะช่วยให้ห้องสมุดต่าง ๆ มีคู่มือช่วยค้น
 เรื่องบทความได้กว้างขวางขึ้น

วิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ อาจเป็นแนวทางให้การบริการกรรมนี้วารสารทำได้
 รวดเร็วขึ้น อันจะช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้ใช้หรือปักษ์คนคว่ำวิจัยกับการเข้าถึงข่าวสารลง
 ได้มาก เพราะหัวใจของการให้บริการงานกรรมนี้วารสารไม่ใช่อยู่ที่ต่างฝ่ายต่างพยายาม
 จัดทำกรรมนี้วารสารที่มีคุณค่าและทำซ้ำซ้อนกัน แต่ความสำคัญอยู่ที่จะทำอย่างไรที่จะให้คู่มือ
 ค้นเรื่องที่ต้องการในวารสารสามารถออกให้บริการในเวลาใกล้เคียงกับที่วารสารฉบับนั้น ๆ
 ตีพิมพ์เผยแพร่แล้วต่างหาก

ค. การให้บริการ

เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันห้องสมุดส่วนใหญ่ยังไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ได้
 ทราบเกี่ยวกับกรรมนี้วารสารมากเท่าที่ควร ทำให้ผู้คนที่คว่ำวิจัยไม่ทราบถึงประโยชน์และวิธี
 ใช้คู่มือประเภทนี้ สมควรที่ห้องสมุดต่าง ๆ จะได้แนะนำเกี่ยวกับคู่มือนี้แก่ผู้ใช้ให้มากขึ้น

¹P.E. Vensenyi, "Indexing in Source" College and Research Libraries 29(September 1968) : 400 - 402.

บรรณารักษ์อาจเขียนบทความลงในวารสารของหน่วยงาน หาท่างชี้แจงให้ผู้บริหารของ
 หน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญใหม่ ใค้ เขาชมนและให้บรรณารักษ์แนะนำ
 บริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดมีอยู่ นอกจากนี้อาจพิมพ์เผยแพร่กรณีบทความเรื่องใหม่ ๆ ที่
 อยู่ในความสนใจของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการให้ความรู้และให้ผลดีต่อการปฏิบัติงาน
 ของเขา แผนป้ายนิเทศก็ควรทำให้สอดคล้องเห็นใจชัดเจน คู่มือบรรณารักษ์ควรตั้งไกลฝ่ายที่
 จัดทำซึ่งจะให้บริการไค้ดีกว่าฝ่ายอื่น และควรตั้งในที่ที่ใ้ใค้สะดวก อีกทั้งห้องสมุดประเภท
 ต่าง ๆ อาจนำเทคนิคการสื่อสารเข้าช่วยประชาสัมพันธ์ เช่น สไลด์ และวิทยุ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในคราวต่อไป

ควรมีการสำรวจการจัดทำและการให้บริการงานบรรณารักษณ์วารสารอีกภายหลัง
 จากนี้ประมาณ 5 ปีขึ้นไป เพื่อที่จะไค้ทราบพัฒนาการของงานประเภทนี้ และสมควรที่จะไค้
 มีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใ้ใช้บรรณารักษณ์วารสารด้วย รวมทั้งควรศึกษา วิเคราะห์การจัด
 ทำและรูปแบบของบรรณารักษณ์วารสารว่ามีประสิทธิภาพเพียงไร เพื่อที่จะไค้สะท้อนภาพงานบริการบรรณารักษณ์
 วารสารไค้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย